

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTO ODJELJENJE

ODLUKA

Aplikacija br. 40296/18
Marinko MARKOVIĆ i Željko ARSIĆ protiv Bosne i Hercegovine
i još 3 aplikacije
(vidi priloženi spisak)

Evropski sud za ljudska prava (četvrto odjeljenje), zasjedajući 20. Oktobra 2020. godine kao odbor u sastavu:

Faris Vehabović, *predsjednik*,

Pere Pastor Vilanova,

Tim Eicke, *sudije*,

i Ilse Freiwirth, *zamjenik registrara odjeljenja*,

povodom navedenih aplikacija podnesenih različitih datuma navedenih u tabeli u dodatku,

uzimajući u obzir izjašnjenja koja su dostavile stranke u postupku, nakon vijećanja, odlučio je kako slijedi:

ČINJENICE

1. Aplikanti, g. Marinko Marković i g. Željko Arsić, su državljani Bosne i Hercegovine. Sudu su podnijeli četiri aplikacije (vidi priloženu tabelu). Pred Sudom ih je zastupao g. O. Borovac, advokat iz Goražda.

2. Vladu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: vlada BiH) u početku je zastupala v.d. zastupnica, gđa M. Mijić, a zatim g. M. Lučić, ministar za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

A. Okolnosti slučaja

3. Činjenični opis ovog predmeta, kako su ga navele stranke u postupku, može se sažeti na sljedeći način.

4. Dana 31. maja 2013. godine, Višegradska srednja škola je održala proslavu mature, koja je tradicionalno uključivala šetnju učenika glavnom gradskom ulicom. U to vrijeme aplikanti bili su profesori u toj školi.

5. Na dan maturaške šetnje, od direktora škole se tražilo da se u rutu maturaške šetnje uključi Andrićgrad¹, novi tematski park posvećen Ivi Andriću². Direktor se konsultovao sa profesorima u školi. Aplikanti i još dva profesora bili su protiv te ideje jer je Andrićgrad još uvijek bio u izgradnji (zvanično je otvoren 28. juna 2014. godine). Samo je jedan profesor, čiji je sin radio u Andrićgradu, bio za to da se tematski park uključi u maršrutu šetnje. Konačno je odlučeno da se povorka drži tradicionalne rute.

5. Aplikanti su bili na čelu povorke, dok su neki drugi profesori bili na začelju. Maturaška šetnja se odvijala uz pratnju policije. Učesnici su se nakon šetnje vlastitim automobilima uputili na maturašku zabavu. Mala grupa učenika odlučila je da se zaustavi u Andrićgradu da se fotografije prije nego što krene na zabavu.

6. Aplikanti su sljedećeg dana saznali iz lokalnih medija da su ih S.V., jedan od učenika, i Ž.M., upravnik Andrićgrada, optužili da su spriječili šetnju učenika do Andrićgrada. Ž.M. je čak optužio aplikante da su to učinili po uputstvima SDS-a (političke stranke koja je u to vrijeme bila na vlasti u Višegradu, ali u opoziciji na entitetskom nivou u Republici Srpskoj). Primjedbe S.V.-a i Ž.M.-a bile su jasno prepoznatljive kao citati. Lokalni mediji su objavili i demantije direktora škole i jednog od aplikanata, tvrdeći da Andrićgrad nije bio uključen u rutu šetnje samo zato što je Andrićgrad još uvijek bio u izgradnji i da niko nije sprečavao učenike da nakon šetnje idu u Andrićgrad. Tvrđili su da nije bilo političkih razloga za njihovu odluku.

7. Nakon posjete licu mjesta, 6. juna 2013. godine, Prosvjetna inspekcija Republike Srpske je izdala izvještaj u kome se navodi da Andrićgrad nije bio uključen u maršrutu maturaške šetnje i da niko nije spriječio učenike da nakon šetnje odu u Andrićgrad. Stoga protiv aplikanata nisu preduzete disciplinske mjere.

8. Aplikanti su podnijeli tužbu za klevetu, tražeći odštetu od niza medija. Ovaj predmet se odnosi na četiri takva postupka u kojima su tuženi bili Nezavisne novine, Glas Srpske, Pres i SRNA (tri dnevne novine i lokalna novinska agencija).

9. Osnovni sud u Višegradu je odbio je njihove tužbene zahtjeve različitih datuma u periodu između 17. aprila 2014. i 16. januara 2015. godine. Smatrao je da se objavljene vijesti nisu odnosile na privatni život aplikanata, već na društveni događaj koji je dobio političke konotacije. Nadalje, tuženi nisu iznosili nikakve činjenice, već su samo prenosili izjave drugih osoba. Zbog toga oni nisu morali da dokažu istinitost tih izjava.

---

¹Andrićgrad je zajedničko ulaganje Emira Kusturice, međunarodno priznatog filmskog režisera, i vlade Republike Srpske, jednog od entiteta u Bosni i Hercegovini.

²Jedini Jugosloven koji je ikad dobio Nobelovu nagradu za književnost.

11. Okružni sud u Istočnom Sarajevu je potvrdio prvostepene presude različitih datuma u periodu između 30. decembra 2014. i 11. novembra 2015. godine. Sud je smatrao da su izjave koje su objavili tuženi u osnovi istinite (aplikanti su se zaista protivili uključivanju Andrićgrada u rutu šetnje).

10. Aplikanti su krajem 2015. godine uložili četiri apelacije Ustavnom sudu. Žalili su se na osnovu člana 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima („Konvencija“) na ishod navedenog parničnog postupka za klevetu.

11. Dana 31. januara 2018. godine Ustavni sud je donio četiri presude, ispitujući žalbe aplikanta prema članu 6. Konvencije i, službeno, u skladu sa članom 8. primijenio je kriterije utvrđene u sudskoj praksi Suda. Posebno je utvrdio da su tuženi u osnovi izvijestili o onome što su rekla dva očevidaca (S.V. i Ž.M.) i da nije bilo opravdanog razloga da im se ne povjeruje. Pored toga, tuženi su izvršili osnovnu provjeru tačnosti navoda prije nego što su ih objavili: odmah su kontaktirali direktora škole i objavili njegov demanti. Takođe su objavili demanti jednog od aplikanata kada su ga dobili. Ustavni sud je dalje primijetio da su izjave koje su objavili tuženi u osnovi istinite (aplikanti su se protivili uključivanju Andrićgrada u maršrutu šetnje). Stoga je zaključio da su tuženi postupili u dobroj vjeri. Uzimajući u obzir i činjenicu da se dotične vijesti tiču stvari od javnog interesa, Ustavni sud je odbio apelacije aplikanata.

B. Relevantno domaće pravo

12. Zakon o zaštiti od klevete iz 2001. godine Republike Srpske (Zakon o zaštiti od klevete, Službeni glasnik Republike Srpske br. 37/01) reguliše građansku odgovornost za klevetu. Relevantne odredbe glase kako slijedi:

Član 1.

„Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanесenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem nečег neistinitog i potvrđuje da:

a) pravo na slobodu izdržavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;

b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen, i ne primjenjuje se samo za izražavanja koja se smatraju korisnim ili neuvredljivim nego, takođe i za ona koja mogu da uvrijede, šokiraju ili uznemire; v) sredstva informisanja imaju vrlo značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni posmatrači i snabdjevači javnosti informacijama.“

Član 2.

„Ovaj zakon tumači se tako da se u najvećoj mjeri obezbijedi princip slobode izražavanja.“

Član 3.

“U smislu ovog zakona:

a) "izražavanje" znači bilo kakvu izjavu, naročito uključujući: svaki usmeni, pisani, audio, vizuelni ili elektronski materijal, bez obzira na sadržaj, formu ili način iznošenja ili pronošnja;

...“

Član 5.

„(1) Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošnjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontrolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.

(2) Lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu ako je namjerno ili usljed nepažnje iznijelo ili pronijelo izražavanje.

(3) Kada se izražavanje odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu iznošenjem ili pronošnjem izražavanja ako je to lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja. Isti standard odgovornosti primjenjuje se ako je oštećeni bio ili je javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako vrši , prema opštem shvatanju javnosti , značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

(4) Kada se izražavanje odnosi na preminulu osobu, nasljednik prvog reda te osobe može podnijeti tužbu u smislu ovog zakona ako izražavanje prouzrokuje štetu i njegovom ličnom ugledu. ern.

...“

Član 6.

„U sljedećim slučajevima neće se odgovarati za klevetu:

a) ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje u suštini istinito;;

...

(c) ako je iznošenje ili pronošnje izražavanja bilo razumno.

Kada sud donosi ovakvu odluku, uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući: način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošnja izražavanja, prirodu i stepen prouzrokovane štete, dobronamjernost i pridržavanje opšte prihvaćenih profesionalnih standarda od strane štetnika, vjerovatnost da bi šteta nastala i da izražavanje nije izneseno ili proneseno, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica, i da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili pitanja od političkog ili javnog značaja.“

Član 7.

“Pri utvrđivanju odgovornosti i dodjeljivanju naknade u smislu ovog zakona potreba za ograničavanjem prava na slobodu izražavanja mora biti jasno utvrđena u skladu sa članom 10. (2) Evropske konvencije o ljudskim pravima i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava.”

PRITUŽBE

13. Aplikanti su se žalili u skladu sa članom 6. Konvencije na ishod parničnog postupka za klevetu opisanog u ovoj odluci. Predmet treba ispitati i prema članu 8. Konvencije, a vlada je obaviještena o aplikacijama i prema tom članu.

PRAVO

A. Spajanje aplikacija

14. S obzirom na sličan predmet ovih aplikacija, Sud smatra primjerenim da naredi njihovo spajanje i donošenje jedne odluke.

B. Član 6. stav 1. Konvencije

15. Iako su se uglavnom žalili na ishod parničnog postupka, aplikanti su se pozivali na član 6. stav 1. koji garantuje pravo na „pravično saslušanje“. Relevantni dijelovi člana 6. stav 1. glase kako slijedi:

„Prilikom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... svako ima pravo na pravičan...postupak...pred...sudom...“

16. Vlada je ustvrdila da je ova žalba očito takve prirode da treba da je rješava sud četvrte instance, te da je stoga nedopuštena. Aplikanti se nisu složili.

17. Treba imati na umu - budući da je ovo vrlo čest izvor nerazumijevanja aplikantata - da „pravičnost“ koju zahtijeva član 6. nije „materijalna“ pravičnost (koncept koji može primijeniti samo postupajući sudija), nego „procesna“ pravičnost. To u praktičnom smislu znači adversarni postupak u kojem se stranke saslušavaju i imaju ravnopravan tretman pred sudom. Da je drugačije, Sud bi djelovao kao sud treće ili četvrte instance, što bi značilo zanemarivanje ograničenja koja su postavljena njegovom postupanju (vidi *Prevljak i drugi protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), Br. 127/10. , 10. aprila 2012.).

18. Aplikanti su imali korist od adversarnog postupka, mogli su iznijeti argumente i provesti dokaze koje su smatrali relevantnima za svoj slučaj i imali su priliku stvarno osporavati argumente i dokaze koje su iznijeli tuženi. Svi njihovi argumenti koji su, objektivno gledano, relevantni za rješavanje slučaja, uredno su saslušani i ispitani na sudovima i opširno su navedeni činjenični i pravni razlozi za odluke o kojima je riječ. Stoga su postupci, posmatrano u cjelini, bili pravični.

19. Iz tog razloga, ova pritužba je očigledno neosnovana i mora se odbiti u skladu sa članom 35. stavovi 3. (a) i 4. Konvencije.

C. Član 8. Konvencije

20. Član 8. Konvencije glasi kako slijedi:

„1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

2. Javne vlasti neće se miješati u ostvarivanje ovog prava osim u skladu sa zakonom ako je to neophodno u demokratskom društvu u interesu državne bezbjednosti, javne bezbjednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“

21. Vlada je tvrdila da je ova pritužba očigledno neosnovana iz razloga utvrđenih u odlukama Ustavnog suda donesenim u ovom slučaju (vidi tačku 13. ove odluke). Aplikanti se nisu složili, posebno ističući da su sporne izjave koje su objavila četiri medija jednostavno lažne i da je zbog toga tim medijima trebalo naložiti da im plate odštetu.

22. Sud je smatrao da je pravo na zaštitu ugleda pravo koje je zaštićeno članom 8. Konvencije kao dio prava na poštovanje privatnog života. Koncept „privatnog života“ širok je pojam koji takođe pokriva fizički i psihološki integritet osobe. Međutim, da bi se primijenio član 8., napad na ugled osobe mora dostići određeni nivo ozbiljnosti i biti izvršen na način koji dovodi do štete u ličnom uživanju prava na poštovanje privatnog života (vidi *Axel Springer AG protiv Njemačke* [VV], br. 39954/08, tačka 83., 7. februara 2012. i *A. protiv Norveške*, br. 28070/06, tačka 64., 9. aprila 2009.). Nije sporno da je član 8. primjenjiv u ovom slučaju.

23. Međutim, ta zaštita privatnog života mora biti uravnotežena sa pravom na slobodu izražavanja, utvrđenim u članu 10. Glavno pitanje u ovom slučaju jeste da li je država, u kontekstu svojih pozitivnih obaveza prema članu 8., postigla pravičnu ravnotežu između prava aplikantata na zaštitu njihovog ugleda, koji je element njihovog 'privatnog života', i prava ostalih strana na slobodu izražavanja zagwarantovanih članom 10. Konvencije (vidi *Axel Springer AG*, citirana gore, tačka 84. i *Pfeifer protiv Austrije*, br. 12556/03, tačka 38., 15. novembra 2007.).

24. Sud ponavlja da se ishod aplikacije u načelu ne bi trebao razlikovati zavisno od toga da li je aplikaciju Sudu podnijelo glasilo koje je objavilo uvredljivi članak, prema članu 10. Konvencije ili osoba koja je bila predmet tog članka, prema članu 8. Konvencije. Zapravo, u načelu, ova prava zaslužuju jednako poštovanje (vidi *Axel Springer AG*, citirana gore, tačka 87.).

25. Ako su domaće vlasti uspostavile ravnotežu između ta dva prava u skladu s kriterijima postavljenim u praksi Suda, Sudu bi bili potrebni jaki razlozi da stav domaćih sudova zamijeni svojim mišljenjem (vidi *Axel Springer AG*, citirano gore, tačka 88.).

26. U ovom predmetu domaći sudovi su smatrali da se sporna vijest odnosi na pitanje od javnog interesa (vidi tačku 13. ove odluke). Dalje su naglasili da su aplikanti vodili parnični postupak za klevetu protiv medija koji su samo objavili izjave koje su dale druge osobe (vidi tačku 10. ove odluke). Sud je već imao priliku izjaviti da bi kažnjavanje novinara zbog pomaganja u iznošenju izjava koje je dala druga osoba u intervjuu ozbiljno omelo doprinos štampe raspravi o pitanjima od javnog interesa, te ne bi trebalo biti predviđeno ukoliko ne postoje posebno jaki razlozi za to (vidi *Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske* [VV], br. 40454/07, tačka 142., ESLJP 2015.). Domaći sudovi su smatrali da u ovom slučaju nije bilo takvih razloga, s obzirom na to da su tuženi postupili u dobroj vjeri (vidi tačku 13. ove odluke).

27. Sud je svjestan konteksta ovog predmeta (vidi tačku 7. ove odluke) i činjenice da neki od medija na koje se odnosi pritužba ne djeluju uvijek u dobroj vjeri kada izvještavaju o kritičarima vlade (vidi odluke br. AP-4141/16 od 19. decembra 2018. i AP-1854/17 od 24. aprila 2019. godine, u kojima je Ustavni sud zaključio da su Nezavisne novine i Glas Srpske učestvovali u kampanji blaćenja protiv lokalnog ogranka organizacije Transparency International). Međutim, u spisu predmeta ne postoji ništa što bi omogućilo Sudu da odstupi od nalaza domaćih sudova u ovom predmetu.

28. Sud smatra da su domaći sudovi iznijeli dovoljno osnova kada su utvrdili da pravo medijskih kuća da pružaju informacije mora dobiti veću težinu od prava aplikanata na zaštitu njihovog ugleda u posebnim okolnostima ovog predmeta. Prema tome, nema razloga za zaključak da su domaći sudovi prekoračili svoju slobodu procjene (vidi, *mutatis mutandis*, *Polanco Torres i Movilla Polanco protiv Španije*, tačke 44.-54., br. 34147/06, 21. septembra 2010.).

31. Slijedi da je i ova pritužba očigledno neosnovana i mora se odbiti u skladu s članom 35. stav 3. (a) i 4. Konvencije.

Iz ovih razloga, Sud jednoglasno,

odlučuje da spoji ove aplikacije

proglašava aplikacije nedopuštenima.

Sastavljeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanom obliku 19. novembra 2020. godine.

Ilse Freiwirth
zamjenik registrara

Faris Vehabović
predsjednik

Dodatak

Br.	Aplikacija br.	Naziv predmeta	Podnesena dana
1	40296/18	Marković i Arsić protiv Bosne i Hercegovine	17.08.2018.
2	40306/18	Marković i Arsić protiv Bosne i Hercegovine	17.08.2018.
3	41427/18	Marković i Arsić protiv Bosne i Hercegovine	20.08.2018.
4	41463/18	Marković i Arsić protiv Bosne i Hercegovine	17.08.2018.